

cial control in Ukraine: problems and ways of reforming]. *Naukovyi visnyk NLTU Ukrainy*, no. 21. 3 (2011): 263-268.

Stefaniuk, I. "Derzhavnyi finansovyi kontrol: klasyfikatsiini kharakterystyky" [Public financial control: classification characteristics]. *Visnyk KNTEU*, no. 4 (2011): 42-51.

Shevchenko, N. I., and Kulichenko, V. O. "Derzhavnyi finansovyi kontrol v Ukraini: suchasnyi stan, problematyka, napriamky reformuvannia" [State financial control in Ukraine: current state, problems, ways of reforming]. *Derzhavne upravlinnia: udoskonalennia ta rozvytok*. <http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=380>

Vankovych, D. V. "Teoretyko-metodolohichni zasady ta mekhanizm realizatsii finansovoi polityky v Ukraini" [Theoretical-methodological basis and mechanism of financial policy in Ukraine]. *Avtoref. dys. ... d-ra ekon. nauk: 08.00.08*, 2015.

Voss, Th. "Institutional Design and Human Motivation. Rational Choice Sociology: Theory and Empirical Applications"

http://www.l4.sozioogie.uni-muenchen.de/studium_lehre/lehrrveranstaltungen/wise1617/vince1617/monday-presentations/voss2016.pdf

"Zvit Rakhunkovoi palaty za 2014 rik" [The audit chamber report for 2014]. http://www.ac-rada.gov.ua/doccatalog/document/16747166/zvit_2014.pdf

"Zvit pro rezultaty roboty Derzhavnoi audytorskoj sluzhby Ukrainy, yii mizhrehionalnykh terytorialnykh pidrozdiliv ta upravlin v oblastiakh za 2016 rik" [A report on the results of work of the State audit service of Ukraine, its interregional territorial departments and offices in areas for 2016]. www.dkrs.gov.ua/

"Zvit Rakhunkovoi palaty za 2015 rik" [The report of the accounting chamber for 2015]. http://www.ac-rada.gov.ua/doccatalog/document/16748714/Zvit_RP_2015.pdf

УДК 336.71

ЦИКЛІЧНІСТЬ ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ УКРАЇНИ ТА ДЕПОЗИТНІ РЕСУРСИ БАНКІВ У ЦИХ УМОВАХ

© 2017 КОВАЛЕНКО М. О.

УДК 336.71

Коваленко М. О. Циклічність економічного розвитку України та депозитні ресурси банків у цих умовах

Метою статті є дослідження циклічності економічного розвитку України. Представлено етапи розвитку економіки в Україні. Проаналізовано роль депозитних ресурсів банківської системи в умовах циклічного розвитку. Виявлено чітку залежність між загальноекономічними показниками розвитку та обсягами і структурою депозитних ресурсів у банківській системі. Також виявлено та схематично подано особливості процесу формування депозитних ресурсів на всіх етапах економічного розвитку. Обґрунтовано рекомендації комерційним банкам, при врахуванні яких процес формування та використання депозитних ресурсів в умовах циклічності буде більш ефективним. Перспективою подальших досліджень у даному напрямі є вивчення зовнішніх та внутрішніх факторів впливу на процес формування та використання депозитних ресурсів із урахуванням циклічності економічного розвитку. Також цікавим є питання порівняльного аналізу циклічного розвитку економіки України із економіками інших країн, що є схожими до вітчизняної.

Ключові слова: циклічність, депозитні ресурси, комерційні банки, економічний розвиток, криза, банківські ресурси, циклічний розвиток.

Рис.: 2. **Бібл.:** 14.

Коваленко Марина Олександрівна – аспірантка кафедри банківської справи, Київський національний економічний університет ім. В. Гетьмана (пр. Перемоги, 54/1, Київ, 03680, Україна)

E-mail: kovalenko.marisha@gmail.com

УДК 336.71

UDC 336.71

Коваленко М. А. Цикличность экономического развития Украины и депозитные ресурсы банков в этих условиях

Целью статьи является исследование цикличности экономического развития Украины. Представлены этапы развития экономики в Украине. Проанализирована роль депозитных ресурсов банковской системы в условиях циклического развития. Выявлена четкая зависимость между общеэкономическими показателями развития и объемами и структурой депозитных ресурсов в банковской системе. Также выявлены и схематически представлены особенности процесса формирования депозитных ресурсов на всех этапах экономического развития. Обоснованы рекомендации коммерческим банкам, при учете которых процесс формирования и использования депозитных ресурсов в условиях цикличности будет более эффективным. Перспективой дальнейших исследований в данном направлении является изучение внешних и внутренних факторов влияния на процесс формирования и использования депозитных ресурсов с учетом цикличности экономического развития. Также интересен вопрос сравнительного анализа циклического развития экономики Украины и экономик других стран, являющихся похожими на отечественную.

Ключевые слова: цикличность, депозитные ресурсы, коммерческие банки, экономическое развитие, кризис, банковские ресурсы, циклическое развитие.

Рис.: 2. **Библ.:** 14.

Коваленко Марина Александровна – аспирантка кафедры банковского дела, Киевский национальный экономический университет им. В. Гетьмана (пр. Победы, 54/1, Киев, 03680, Украина)

E-mail: kovalenko.marisha@gmail.com

Kovalenko M. O. The Cyclicity of the Economic Development of Ukraine and the Deposit Resources of Banks in these Circumstances

The article is aimed at studying the cyclicity of the economic development of Ukraine. Stages of development of economy in Ukraine have been provided. The role of the deposit resources of the banking system in the circumstances of cyclical development has been analyzed. A clear dependency between the general economic development indicators and the volumes and structure of the deposit resources in the banking system has been identified. Peculiarities of the process of formation of deposit resources at all stages of economic development have been identified and schematically presented as well. Recommendations to commercial banks have been substantiated, with consideration of which the process of formation and usage of deposit resources in the conditions of cyclicity will be more efficient. Prospect for further research in this direction will be studying the external and internal factors of influence on the formation and usage of deposit resources, taking account of the cyclicity of economic development. Also interesting is the issue of a comparative analysis of the cyclic development of Ukrainian economy and the economies of other countries, which are similar to the domestic.

Keywords: cyclicity, deposit resources, commercial banks, economic development, crisis, bank resources, cyclical development.

Fig.: 2. **Bibl.:** 14.

Kovalenko Maryna O. – Postgraduate Student of the Department of Banking, Kyiv National Economic University named after V. Hetman (54/1 Peremohy Ave., Kyiv, 03680, Ukraine)

E-mail: kovalenko.marisha@gmail.com

Питання циклічності економічного розвитку є доволі давнім, ним займалися видатні економісти світу ще з 1800-х років. У процесі свого розвитку світова економіка пройшла цілий ряд глибоких фінансово-банківських криз, серед яких: кризи 1825 р. [4, с. 67], 1857–1858 рр. [3, с. 79], 1873–1878 рр. [3, с. 80], 1893 р. [3, с. 86], 1907 р. [3, с. 89], 1914 р. [3, с. 91], 1920–1922 рр. [3, с. 76], 1929–1933 рр. [5, с. 13], 1957 р., 1973 р., 1987 р., 1994–1995 рр. [6, с. 7], 1997–1998 рр. [6, с. 38], 2007–2009 рр. [2, с. 3]. Українська економіка є частиною світової і має цілком повну залежність від світових криз, але водночас цикли економічного розвитку нашої країни мають ряд особливостей та закономірностей. Саме це питання і будемо розглядати у даній статті, що дасть змогу виявити особливості та закономірності української економічної циклічності та основні проблеми у сфері формування та використання депозитних ресурсів.

Якщо дослідити періодичність виникнення згаданих криз, то можна прослідкувати таку закономірність: вони виникають постійно та мають відносно чітку періодичність, обумовлену циклічністю економічних процесів. І це відомий світовій науці факт, що не піддає сумніву. Адаже це – природа циклічних коливань. Тому і циклічність української економіки можна представити, використовуючи певні методи економічних досліджень. При узагальненні наукових здобутків у сфері вивчення економічних циклів і криз, виділяють три підходи до визначення сутності кризи: 1) криза як значна проблема або ситуація з високою ймовірністю негативних наслідків; 2) криза як природний процес у життєдіяльності системи; 3) криза як порушення рівноваги соціально-економічної системи. Під кризою слід розуміти фактичний або потенційно можливий стан нестійкого функціонування системи, в якому може опинитися будь-яка з її підсистем. При цьому криза є результатом взаємодії шоків і вразливості [7, с. 3]. Більшість дослідників для встановлення пікових і кризових точок користують-

ся двома методами: статистичні процедури та методи суб'єктивної оцінки [1; 13; 14].

Статистичний метод ґрунтується на використанні показників реального ВВП. Суб'єктивний метод враховує динаміку значної кількості макроекономічних показників (реального ВВП, промислового виробництва, обсягів торгівлі, потоків капіталу, обсягів споживання нафти, рівня безробіття). Останній метод, наприклад, використовується Національним бюро економічних досліджень США. За допомогою обох методів на основі річних даних із 1960 р. по 2009 р. були виявлені чотири нижні точки глобальної економічної активності у світі: 1975, 1982, 1991 і 2009 рр. [13, с. 11–13]. Економісти МВФ та здебільшого в Україні для виявлення циклічності переважно користуються статистичним методом аналізу динаміки реального ВВП.

На рис. 1 зображено цикли економічного розвитку економіки України на основі статистичного методу аналізу реального ВВП.

Можна визначити ряд особливостей формування та розвитку економічних циклів в Україні. Під час кризи рівень реального ВВП упав до найнижчого рівня (–13,35%). Зростання реального ВВП України протягом періоду економічного зростання було меншим порівняно із середніми показниками інших країн СНД. Також наведено тренд динаміки реального ВВП, який побудовано за річними показниками. Лінія тренду свідчить про спадний рух приросту реального ВВП у економічних циклах України. Етапи зростання були у періоді 1998–2001 рр., починаючи з 2003 р. і аж до кінця 2008 р., із 2010 до 2013 рр.

Але знову ж таки зростання відбувалося недовго, і вже наприкінці 2013 р. Україна зіштовхнулася з новим спадом та, як наслідок, – кризою, спричиненою як економічними, так і політичними факторами.

Але політична нестабільність супроводжує економіку на шляху незалежності майже постійно, і чомусь при цьому все ж таки в Україні були періоди економічних

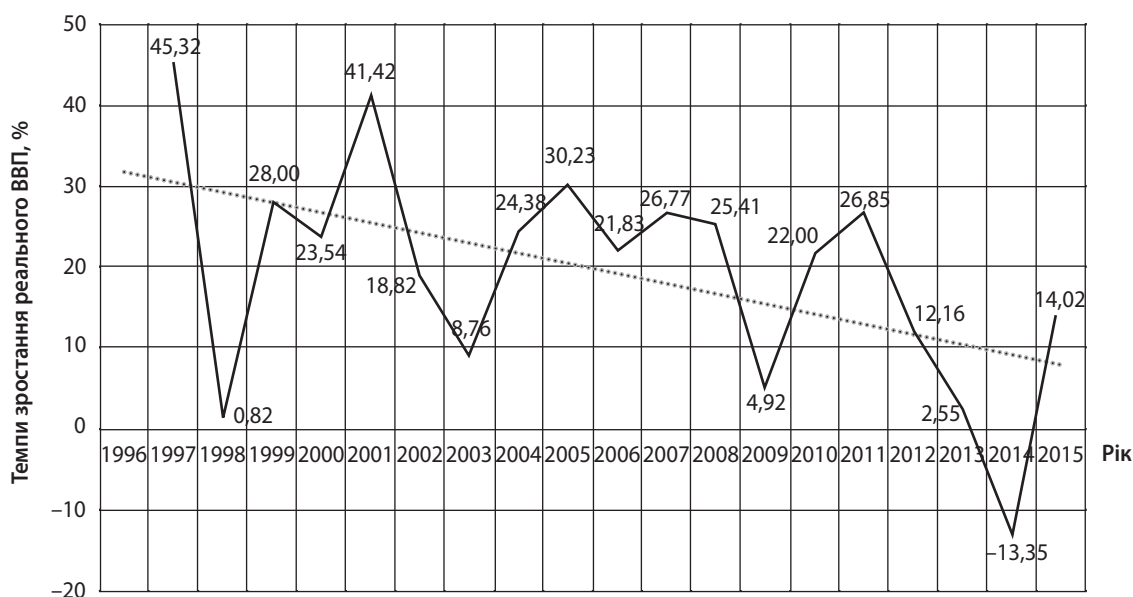

Рис. 1. Динаміка приросту реального ВВП України у 1996–2015 рр.

Джерело: складено на основі даних НБУ.

пожвавлень та успіхів. Отже, можна сказати, що корупція, олігархія і відсутність реформ не чинять прямого впливу на циклічність нашої економіки. Вони є скоріше ускладнюючими обставинами на шляху нашого розвитку. А що ж тоді призводить до циклічних коливань і чому все відбувається так, як відбувається? Спробуємо окреслити закономірності та особливості циклічного розвитку економіки, характерні саме для України.

Для цього першим питанням, на яке потрібно дати відповідь, є: які характерні риси притаманні економіці України?:

- ✦ відкрита економіка (імпортозалежна);
- ✦ мала економіка (частка на світовому ринку);
- ✦ сировинна (майже весь експорт складають товари з низькою часткою доданої вартості).

Виходячи з цих характерних рис, можна прослідкувати чіткі особливості нашого циклічного розвитку, які вже неодноразово призводили до криз і вже встигли стати закономірностями за часи незалежного існування української держави.

До 2008 р. відбувалося зростання економіки при значних проблемах у політичному житті країни, існуванні олігархії та нищівної корупційної складової.

На думку економіста С. О. Корабліна, фінансовий достаток приніс майже триразовий стрибок світових цін на нашу експортну сировину (чорні метали, зернові, соняшникову олію, азотні добрива). Слідом за сировинною валютою хлинули іноземні кредити та інвестиції. І все це – всупереч корупційним скандалам, політичним війнам і відсутності національних орієнтирів [10]. І такі потрясіння економічні характерні для всіх сировинних економік світу.

Потім відбулося падіння зовнішніх ринків та ціни на сировину. Глобальна криза принесла Україні ледь не дворазове зниження цін на сировину, дефіцит зовнішніх кредитів і втечу інвесторів – своїх і зарубіжних.

Уже у 2010–2011 рр. сировинні ринки піднялися – за рахунок ефективних антикризових програм США, Європи та Японії. Водночас стрибок цін на її сировину дав можливість відновити приплив валюти, підтримавши курс гривні, бюджет і зростання міжнародних резервів. Тим часом сировинна рецесія відновилася у 2012 р. Падіння цін на український експорт тривало чотири роки, аж до останнього моменту. За цей час гривня знецінилася до долара втричі, зовнішній борг перевищив 130% ВВП.

Українська держава в процесі свого існування пройшла такі етапи економічного розвитку:

- З часів руйнації Радянського Союзу і до грошової реформи 1996 р. відбувався значний спад економіки. У цей час ВВП скоротився на 44%. У другій половині 1993 р. рівень інфляції в Україні був найвищим у світі й перевищував показники часів світових війн. Відбулося нечуване для мирного часу падіння рівня життя основної маси населення (близько 64% його опинилося за межею бідності).

- З 1996 по 1998 рр. країна переживала значні реформи в усіх економічних сферах життя суспільства, серед яких: грошова реформа, реформа зовнішньоекономічних зв'язків, масштабна приватизація. На той час ці

реформи були проведені досить непогано, і вже у 1999 р. Україна вийшла на позитивні показники економічного розвитку. Але, згадуючи закономірності нашого циклічного розвитку, що були окреслені раніше, розуміємо, що значною мірою це відбулося завдяки зростанню ціни на сировину на світових ринках. З 1999 р. почалося повільне зростання в економіці. Збільшилися, хоча і не набагато, показники промислового виробництва (на 4,3%), скоротилися темпи інфляції. І все за рахунок зростання цін на наш експорт.

- Не стрімке, але все ж зростання тривало до 2008 р. Світова економічна криза (враховуючи особливості української економіки), мала для нашої країни гнітючі наслідки. У цей час (2008–2009 рр.) були присутні всі ознаки кризових процесів: збільшення державного боргу майже на 100%, підвищення рівня безробіття, зменшення обсягів промислової продукції. І все знову ж таки через значне падіння цін на сировину у світі.

- Уже у 2010 р. економіка почала відновлюватися і переходити на етап зростання. Обсяги виробленої промислової продукції за січень – серпень 2010 р. порівняно з відповідним періодом попереднього року збільшилися на 10,9%. Виробництво сільськогосподарської продукції в усіх категоріях господарств за січень – серпень 2010 р. збільшилося на 4,1% порівняно з відповідним періодом попереднього року. За I квартал 2010 р. номінальні доходи населення зросли на 12,8% і склали 216,5 млрд грн. Найвищий дохід у розрахунку на одну особу за I квартал 2010 р. становив 3506,5 грн (за I квартал 2009 р. – 3032,5 грн).

- Падіння цін на світовому ринку ресурсів, що розпочалося наприкінці 2013 р., відчутно вдарило по тому зростанню, що відбувалося протягом трьох років, і економічне зростання змінилося глибоким економічним спадом. Сюди ще і додалися політична криза та війна за участю Росії. Ця криза триває і дотепер. Значно зросли темпи інфляції, майже у три рази зріс валютний курс, обсяги ВВП скоротилися. Отже, як бачимо, присутні всі ознаки глибокої економічної кризи, яка ще й супроводжується сильною політичною кризою.

Аби зламати таку пряму залежність економічних циклів від світового ринку цін на ресурси, потрібні системні зміни в інвестиційній політиці держави. Це мають бути постійні інвестиції у високотехнологічні галузі економіки, науку, ІТ-сферу, розбудову інфраструктури України, а не використання допомоги кредиторів на субсидії, пенсії та інші сфери життя суспільства, які можна назвати одним словом «проїдання».

Як видно з представлені етапності, в українських реаліях ми постійно маємо справу з короткостроковими, або, як їх ще називають, малими циклами (3–4 роки). Це пов'язано з тим, що:

- ✦ *по-перше*, незалежна українська держава існує досить короткий проміжок часу, і тому прослідкувати довгі цикли її розвитку поки важко;
- ✦ *по-друге*, це відбувається через закономірності в нашій циклічності та вплив на них характерних рис нашої економіки, таких як: відкритість, залежність від сировинного експорту та мала частка у світовому ринку;

- ✦ *по-третє*, ми – досить молода держава, і часті економічні потрясіння є зрозумілими, адже ми ідемо шляхом становлення незалежної економіки. Ми руйнуємо старі радянські принципи і водночас формуємо нові. Але, враховуючи те, що наші сусіди по колишньому Радянському Союзу все ж таки змогли досягти значного прогресу у своєму розвитку, можна стверджувати, що такі провали в нашому розвитку цілком лежать у площині небажання можновладців дійсно проводити структурні реформи та змінювати характер нашої економіки із сировинного придатку світу на сучасну високотехнологічну державу.

Спробуємо прослідкувати, яку ж роль у процесі циклічного розвитку економіки відіграють депозитні ресурси банків. Станом на липень 2016 р. обсяги готівки, що перебуває поза банківською системою, становили майже 293 млрд грн [8].

Отже, саме ці гроші можуть стати запорукою розвитку внутрішнього виробництва та сприяти загально-економічному піднесенню України. За допомогою *рис. 2* прослідкуємо послідовність формування та використання депозитних ресурсів у процесі циклічного розвитку економіки.

Отже, *рис. 2* дає нам уявлення про те, яким чином відбувається взаємозв'язок між виокремленням тимчасово вільних ресурсів та їх поверненням у банківську систему на різних етапах економічного циклу. Цей взаємозв'язок досить тісний. І саме на переломних етапах переходу від кризи до економічного зростання важливу роль відіграє грамотна політика держави і банківської системи. Але не менш важливу роль відіграє свідомо позиція у суспільстві, що дає змогу повертатися вкладам у банківську систему у рухатись далі по циклу.

На *рис. 2* зображено також частину тимчасово вільних ресурсів, які зберігаються поза банківською системою, а тому не можуть використовуватися банками у процесі трансформації заощаджень у інвестиції. Саме ця частина запасу грошей є потенційною можливістю для розширення депозитних ресурсів банку. Тому державні органи управління повинні створити в країні сприятливі умови стабільності, що дозволило б зменшити рівень недовіри через фактори зовнішнього впливу. А банківським установам – проводити якісну депозитну політику з метою створення зацікавленості власників цих коштів у розміщенні їх на банківських рахунках та формування довіри до банків.

Прагнення з'ясувати причини, що сприяють формуванню депозитних ресурсів у банківській системі, було притаманне багатьом економістам у різні історичні епохи. Не втрачає своєї актуальності це питання і сьогодні. Саме тому важливо розуміти чинники, які впливають на рішення вкладника відмовитися від споживання частини свого поточного доходу.

Очевидно, що не існує шкіл із вироблення активної ощадної поведінки вкладників. Життєва практика та досвід співпраці між банком і вкладником на сьогодні – єдина школа, у якій вкладники формують довіру чи недовіру до банківської системи і, відповідно, обирають позицію на ринку депозитних вкладень. Тому створення відповідної ментальності вкладників, інвестиційної ідео-

логії, що спонукала б інвестувати вільні грошові ресурси на депозитні рахунки у банки, є основним завданням для будь-якого етапу економічного розвитку, пов'язане з необхідністю розробки концепції відновлення довіри до держави й державних інститутів [11, с. 208].

Для цього необхідно дослідити та використовувати на практиці фактори формування депозитних вкладень.

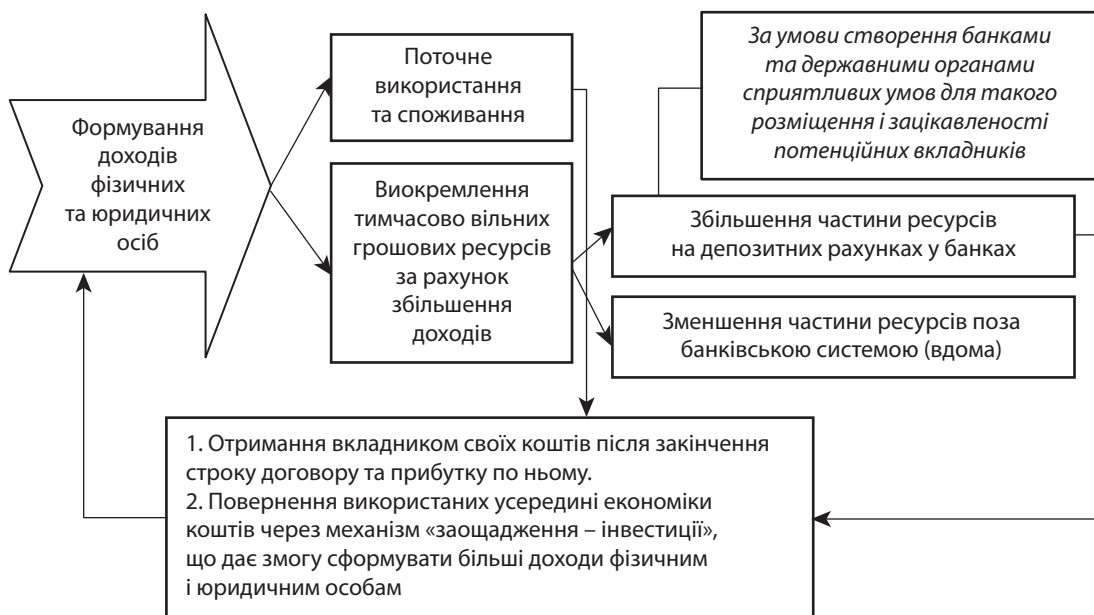
Безумовно, дохід є основним фактором, який впливає на рівень депозитних вкладень. Цим питанням займалися видатні науковці. Дж. М. Кейнс вважав, що заощадження залежать саме від рівня поточного доходу [9, с. 158]. І. Фішер також досліджував дане питання, але зробив висновок, що в основному заощадження залежать від доходу, який споживачі очікують отримати впродовж життя [12, с. 464]. Своєю чергою, М. Фрідман наголошував на тому, що доходи людей часто змінюються, і ці зміни є випадковими й тимчасовими [12, с. 477]. І саме цей рівень тимчасового доходу домогосподарства направляють на вклади.

Виходячи з цих факторів, можна перерахувати ряд перешкод, які притаманні українським економічним реаліям, що впливають на ефективність процесу формування банками депозитних ресурсів. До них належать:

- ✦ невисокий рівень реальних доходів у суспільстві, які залишаються після витрат на поточне споживання. Обсяг вільних грошових ресурсів, що можуть бути розміщені на банківських рахунках, є меншим за потенційно можливий;
- ✦ високі темпи інфляції, які призводять до швидкого знецінення заощаджень, а отже, негативно впливають на бажання вкладати вільні грошові ресурси на банківські рахунки, адже ставка по них не перекидає рівень інфляції, а значить, вигідніше купувати товари тривалого користування або дорогоцінні речі, ніж зберігати їх у вигляді готівки;
- ✦ високий рівень оподаткування доходів громадян;
- ✦ великі обсяги грошей поза банківською системою через існування доходів тіньового сектора, що утруднює їх легалізацію через банківський сектор;
- ✦ недостатня довіра до банківської системи, що спричинена банкрутством банків і нестабільною політичною та загальноекономічною ситуацією в країні;
- ✦ недостатній рівень банківських технологій обслуговування населення в багатьох банках і слабкий рівень обслуговування клієнтів;
- ✦ неналежа довіра до національних грошей, яка спонукає зберігати вклади на банківських рахунках в іноземній валюті (більш стабільній).

Загалом згадані перешкоди, які існують в економічній та політичній сферах України, можна описати одним словосполученням – «макроекономічна нестабільність». А за умов макроекономічної нестабільності зростає і загальна невизначеність щодо розвитку ситуації в майбутньому. Невпевненість економічних суб'єктів у курсі розвитку країни впливає на виникнення панічних настроїв та зумовлює обережну економічну поведінку.

Етапи економічного циклу Піднесення і Пік та характеристика процесу формування і використання депозитних ресурсів у банківській системі

Етапи економічного циклу Спад і Криза та характеристика процесу формування і використання депозитних ресурсів у банківській системі

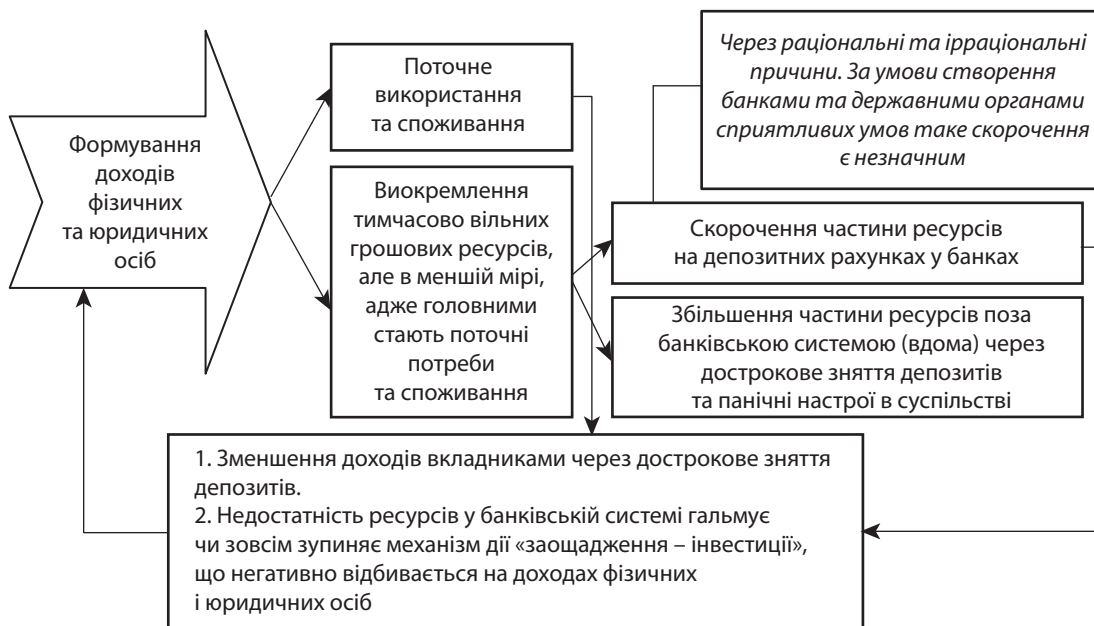

Рис. 2. Формування та використання депозитних ресурсів у банківській системі та їх кругообіг у процесі циклічних коливань економіки

Джерело: авторська розробка.

ВИСНОВКИ

Статистичний метод аналізу приросту реального ВВП дозволив відобразити циклічність економічного розвитку України. На основі відображення циклічності було виявлено ряд особливостей економіки України і, як результат, – закономірності в її циклічному розвитку, серед яких: відкритість, залежність від сировинного експорту та мала частка у світовому ринку. Аби зламати

таку пряму залежність економічних циклів від світового ринку цін на ресурси потрібні системні зміни в інвестиційній політиці держави. Це мають бути постійні інвестиції у високотехнологічні галузі економіки, науку, ІТ-сферу, розбудову інфраструктури України, а не використання допомоги кредиторів на «проїдання».

У статті відображено циклічність руху грошей в економіці від їх вивільнення з поточного споживання

в заощадження (депозитні ресурси) і подальшого руху залежно від того, на якому етапі економічного розвитку перебуває держава. Відображено взаємозв'язок між виокремленням тимчасово вільних ресурсів та їх надходженням у банківську систему на різних етапах економічного циклу.

Досліджено ряд чинників, які впливають на рішення вкладника відмовитися від поточного споживання частини свого доходу. Виходячи із аналізу цих факторів, названо ряд перешкод, які притаманні українським економічним реаліям, що впливають на ефективність процесу формування депозитних ресурсів банками. ■

ЛІТЕРАТУРА

1. **Harding D., Pagan A.** Dissecting the Cycle: a Methodological Investigation. *Melbourne Institute Working Paper*. May 1999. No. 13. URL: https://www.melbourneinstitute.com/downloads/working_paper_series/wp1999n13.pdf
2. **Mah-Hui L.** Old Wine in a New Bottle: Subprime Mortgage Crisis – Causes and Consequences. *The Levy Economics Institute of Bard College Working Paper*. 2008. No. 530. URL: http://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=1126274
3. **Mishkin F. S.** Asymmetric Information and Financial Crisis: A Historical Perspective // National Bureau of Economic Research, 1991. URL: <http://www.nber.org/chapters/c11483.pdf>
4. **Neal L.** The Financial Crisis of 1825 and the Restructuring of the British Financial System. *Review*. 1998. May/June. P. 53–76. URL: <http://research.stlouisfed.org/publications/review/98/05/9805In.pdf>
5. **Samuelson R. J.** The Financial Crisis and the Great Depression // *The Washington Post*. 2009. April 20. P. 13.
6. **Алексахенко С. В.** Битва за рубль. М.: Alma Mater, 1999. 239 с.
7. **Барановський О. І.** Сутність і різновиди фінансових криз. *Фінансова політика й економічне регулювання*. 2009. № 5. С. 3–20.
8. Інфляційний звіт НБУ липень 2016 року. URL: <https://bank.gov.ua/doccatalog/document?id=34754671>
9. **Кейнс Дж. М.** Общая теория занятости, процента и денег. М.: Прогресс, 1978. 494 с.
10. **Кораблін С. О.** Національний бізнес цикл Україна // *Дзеркало тижня*. 11 червня 2016 р. URL: http://gazeta.dt.ua/macrolevel/nacionalniy-biznes-cikl-ukrayina_.html
11. **Кулеша В. О.** Закордонний і вітчизняний досвід активізації інвестиційної діяльності населення. *Збірник наукових праць ЧДТУ*. 2009. Том 2, № 22. С. 206–209.
12. **Манків Г. Н.** Макроекономіка/під ред. С. Панчишина. Київ: Основи, 2000. 588 с.
13. Перспективы развития мировой экономики: кризис и подъём // МВФ, апрель 2009. 250 с. URL: <http://www.imf.org/external/russian/pubs/ft/weo/2009/01/pdf/text.pdf>
14. Перспективы развития мировой экономики: финансовый стресс, экономические спады и подъёмы / МВФ, октябрь 2008. URL: <http://www.imf.org/external/russian/pubs/ft/weo/2008/02/pdf/text.pdf>

Науковий керівник – Баріда Н. П., кандидат економічних наук, доцент кафедри банківської справи ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені В. Гетьмана»

REFERENCES

Aleksashenko, S. V. *Bitva za rubl* [The battle for the ruble]. Moscow: Alma Mater, 1999.

Baranovskyi, O. I. "Sutnist i riznovydy finansovykh kryz" [The nature and varieties of financial crises]. *Finansova polityka i ekonomichne rehuliuвання*, no. 5 (2009): 3-20.

Harding, D., and Pagan, A. "Dissecting the Cycle: a Methodological Investigation". *Melbourne Institute Working Paper*. https://www.melbourneinstitute.com/downloads/working_paper_series/wp1999n13.pdf

"Inflatsiinyi zvit NBU. Lypen 2016 roku" [The inflation report national Bank. July 2016]. <https://bank.gov.ua/doccatalog/document?id=34754671>

Keyns, Dzh. M. *Obshchaya teoriya zaniatosti, protsenta i deneg* [The General theory of employment, interest and money]. Moscow: Progress, 1978.

Korablin, S. O. "Natsionalnyi biznes tsykl Ukraina" [The national business cycle Ukraine]. *Dzerkalo tyzhnia*. http://gazeta.dt.ua/macrolevel/nacionalniy-biznes-cikl-ukrayina_.html

Kulesha, V. O. "Zakordonnyi i vitchyzniansiyi dosvid aktyvizatsii investytsiynoi diialnosti naselennia" [Foreign and domestic experience of investment activity of the population]. *Zbirnyk naukovykh prats ChDTU*. Vol. 2, no. 22 (2009): 206-209.

Mishkin, F. S. "Asymmetric Information and Financial Crisis: A Historical Perspective". *National Bureau of Economic Research*. <http://www.nber.org/chapters/c11483.pdf>

Mah-Hui, L. "Old Wine in a New Bottle: Subprime Mortgage Crisis - Causes and Consequences" *The Levy Economics Institute of Bard College Working Paper*. http://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=1126274

Mankiv, H. N. *Makroekonomika* [Macroeconomics]. Kyiv: Osnovy, 2000.

Neal, L. "The Financial Crisis of 1825 and the Restructuring of the British Financial System". <http://research.stlouisfed.org/publications/review/98/05/9805In.pdf>

"Perspektivy razvitiya mirovoy ekonomiki: krizis i podem" [Prospects for the global economy: crisis and recovery]. <http://www.imf.org/external/russian/pubs/ft/weo/2009/01/pdf/text.pdf>

"Perspektivy razvitiya mirovoy ekonomiki: finansovyy stress, ekonomicheskkiye spady i podemy" [Prospects for the global economy: financial stress, downturns and recoveries]. <http://www.imf.org/external/russian/pubs/ft/weo/2008/02/pdf/text.pdf>

Samuelson, R. J. "The Financial Crisis and the Great Depression". *The Washington Post*, April 20, 2009.